

Leszek Poleszak SCJ

Co nam pomaga w realizacji ślubów zakonnych?

Praktyka życia zakonnego zna różne środki pomocne w realizacji ślubów czystości, ubóstwa i posłuszeństwa. Część z nich dotyczy poszczególnych ślubów. Są jednak takie, które przyczyniają się do ich realizacji jednocześnie.

Jednym z czynników, który niewątpliwie przyczynia się do podtrzymania życia zakonnego od wewnątrz jest modlitwa. Pielęgnowanie ducha modlitwy i samej modlitwy, rozmyślanie, codzienna lektura Pisma Świętego¹, sprawowanie liturgii świętej², a zwłaszcza najświętszej Eucharystii są podstawowymi źródłami wzrostu i rozwoju życia zakonnego i całego życia chrześcijańskiego. Przez modlitwę i lekturę Pisma Świętego dokonuje się bowiem proces poznawania Jezusa Chrystusa (por. Flp 3,8). Prowadzi on do Eucharystii, by w niej karmić się Jego Ciałem i łączyć ofiarę z siebie z Jego ofiarą³.

Wśród innych środków doskonałości duchowej wymienia się różaniec, częstą spowiedź⁴, kierownictwo duchowe, adorację⁵, kult

¹ VC 94.

² VC 95: *Obok Eucharystii i w ścisłej relacji z nią również Liturgia Godzin, odprawiana we wspólnocie lub indywidualnie – zależnie od charakteru każdego instytutu – i w komunii z modlitwą Kościoła, wyraża właściwe osobom konsekrowanym powołanie do wielbienia Boga i do modlitwy wstawienniczej.*

³ PC 6; por. LG 45.

⁴ VC 95: *Głęboko związane z samą Eucharystią jest też nieustanne dążenie do nawrócenia i do niezbędnego oczyszczenia, którego osoby konsekrowane dokonują w sakramencie pojednania. Obcując często z Bożym miłosierdziem, oczyszczają i odnawiają swoje serca, a uznając pokornie swoje grzechy, ukazują otwarcie swą więź z Nim: radosne doświadczenie sakramentalnego przebaczenia, przeżywane wspólnie z braćmi i siostrami, czyni serce człowieka uległym i każe mu dążyć do coraz większej wierności.*

⁵ VC 95: *Gorliwa i długotrwała adoracja Chrystusa obecnego w Eucharystii pozwala w pewien sposób doświadczyć tego, co przeżył Piotr podczas Przemienienia: «Dobrze, że tu jesteśmy». Przez sprawowanie misterium Ciała i Krwi Chrystusa umacnia się też i wzrasta jedność i wzajemna miłość tych, którzy poświęcili swoje życie Bogu.*

Matki Bożej⁶, dni skupienia, posługę kapłańską i miłość duszpasterską, wspólnotę oraz formację stałą⁷.

W centrum środków pomocnych do realizacji ślubów zakonnych stoi Eucharystia, następnie modlitwa, życie we wspólnocie oraz kierownictwo duchowe.

1. Eucharystia

Podstawowym i najistotniejszym środkiem uświęcenia chrześcijanina jest Eucharystia. Dla osób konsekrowanych stanowi ona najskuteczniejszy sposób zjednoczenia i umocnienia komunii z Boskim Oblubieńcem. Zawiera w sobie bowiem całe duchowe dobro Kościoła, którym jest sam Jezus Chrystus, *nasza Pascha i chleb żywy, który przez Ciało swoje ożywione i ożywiające Duchem Świętym daje życie ludziom*⁸. Jest ona *sercem życia kościelnego, a tym samym także życia konsekrowanego. Czyż osoba powołana do tego, by przez profesję rad ewangelicznych uczynić Chrystusa jedynym sensem swojego istnienia, mogłaby nie dążyć do nieustannego pogłębiania komunii z Nim przez codzienny udział w sakramencie, który Go uobecnia, w ofierze, która odnawia Jego dar miłości złożony na Golgocie, i w uczcie, która daje pokarm i siły pielgrzymującemu Ludowi Bożemu? Z samej natury Eucharystia stanowi centrum życia konsekrowanego – osobistego i wspólnotowego. Jest codzien-*

*nym wiatykiem i źródłem duchowości dla jednostki i dla całego instytutu. Każda osoba konsekrowana jest powołana, aby przeżywać w niej paschalną tajemnicę Chrystusa, jednocząc się z Nim w ofierze z własnego życia, składanej Ojcu przez Ducha Świętego*⁹.

Dla osób konsekrowanych Eucharystia staje się szczególnym doświadczeniem obecności Oblubieńca. W sakramentalnym znaku Chleba i Wina odnajdują Jego miłość, która pobudza ich do coraz wierniejszego naśladowania Jezusa dziewiczego, ubogiego i posłusznego. Zaślubione Boskiemu Oblubieńcowi w Komunii św. dostępują głębokiego zjednoczenia z Chrystusem, który powiedział: *Kto spożywa moje Ciało i Krew moją pije, trwa we Mnie, a Ja w nim* (J 6,56)¹⁰. W ten sposób potwierdzają również akt swojej konsekracji i wraz z Jego ofiarą składają siebie Ojcu Niebieskiemu. Ta odpowiedź miłości na miłość staje się jednocześnie uczestnictwem w aktualizowanym Misterium Paschalnym Chrystusa.

Będąc pamiętką męki Chrystusa, Eucharystia uświadamia zakonnikom wielkość otrzymanego daru, każe cenić go ponad wszystkie inne i za niego dziękować. Ta postawa wdzięczności i radości jest dla Eucharystii zasadnicza. Brak wdzięczności i poszanowania tego daru bardzo mocno osłabia łączność z Jezusem. Właściwy zaś szacunek oraz duch wdzięczności, otwierają osoby zakonne na nieśmiertelność i pozwalają im żyć pełnią życia. W Eucharystii zostają przemienione i wyniesione na boski poziom wszystkie prace, modlitwy i cierpienia człowieka. Całe jego życie jest konsekrowane dla Boga, który w ten sposób nie pozostaje Bogiem jedynie grze-

⁶ VC 95: *Zachęcam na koniec wszystkie osoby konsekrowane, aby zgodnie z własnymi tradycjami odnawiały każdego dnia duchową więź z Maryją Panną, rozważając wraz z Nią tajemnicę Jej Syna, zwłaszcza przez odmawianie Świętego Różańca.*

⁷ Kongregacja ds. Duchowieństwa, *Orędzie na zakończenie Sympozjum z okazji XXX-lecia promulgacji dekretu "Presbyterorum Ordinis"*, w: *Dobry Pasterz. Materiały dla Ojców Duchownych, Spowiedników i Rekolekcyjistów Kapłańskich* 18(1996), s. 20-26.

⁸ PO 5.

⁹ VC 95; por. RH 20; LG 11; A. J. Nowak, *Osoba konsekrowana. Ślub posłuszeństwa*, Lublin 1994, s. 261; M. Rondet, *Celibat ewangeliczny we współczesnym świecie*, Warszawa 1995, s. 93.

¹⁰ Por. KKK 1391-1392.

chów i słabości człowieka, lecz staje się Bogiem całego jego życia zmierzającego do uświęcenia dzięki Chrystusowi.

Uczta Eucharystyczna stanowi znak uczty eschatologicznej. Otwiera oczy uczestniczących w niej na perspektywę wiecznego Królestwa. Dzięki temu osoby konsekrowane, uczestnicząc w Misterium Paschalnym Chrystusa, odnajdują podstawowe uzasadnienie dla własnego wyboru czystości, ubóstwa i posłuszeństwa, którego dokonały właśnie ze względu na królestwo Boże. Udział w codziennej ofierze Mszy św. inspiruje je do złożenia Bogu ofiary z siebie, co może się urzeczywistnić jedynie w perspektywie samowyrzeczenia, które staje się udziałem w Jezusowym wyniszczeniu¹¹.

W ofierze eucharystycznej zakonnicy odnajdują wartość tego wszystkiego, co w ich życiu jest trudne i wiąże się z cierpieniem. W świetle Chrystusowego krzyża, bezsilność, niemoc, wyrzeczenie i cierpienie zostają wyniesione i nabierają niezwykłej wartości. Odnajdują też pomoc i ratunek w walce z potrójną pożądliwością. Staje się ona bowiem lekarstwem dla ich serc i zapewnia wolność, do której prowadzi. Dzięki tej odzyskanej wolności mogą zaangażować swoje siły we wszystko to, do czego są powołani¹².

Jako centrum życia zakonnego, Eucharystia zmierza do poruszenia serc osób konsekrowanych i otworzenia ich dla Boga. W ten sposób jednocześnie zostają one otwarte na potrzeby braci. W tej perspektywie dokonuje się również swoista weryfikacja tego, czy ich pragnienia, potrzeby i słowa są rzeczywiście zgodne z powołaniem zakonnym. Ukierunkowanie na Chrystusa koryguje wewnętrzne postawy i kształtuje postawę służby. Pozwala ponadto oczyścić się i podźwignąć z wła-

sných słabości¹³. W ten sposób Eucharystia staje się źródłem braterstwa i rzeczywiście przyczynia się do tworzenia wspólnoty, prawdziwego Ciała Chrystusa. Sprawcą tej przemiany jest Duch Święty¹⁴.

Sprawowanie i adoracja Eucharystii jest podstawą dla jedności osób konsekrowanych w ramach poszczególnych instytutów. Przyczynia się do prawdziwej komunii umysłów i serc. Jest też niezbędnym środkiem dla wzrastania w braterstwie. Tak formowana wspólnota staje się najwymowniejszym świadkiem jedności uczniów Chrystusowych¹⁵.

Troska o ożywienie i pogłębienie kultu eucharystycznego jest niewątpliwie szczególnym sprawdzianem odnowy zaleconej przez Sobór Watykański II. Stanowi poniekąd jej punkt kulminacyjny. Rzetelna ocena własnego podejścia do Eucharystii pozwala osobom konsekrowanym stwierdzić, czy ich życie jest rzeczywiście oparte na spotkaniu z Chrystusem w adoracji, na kontemplacji pełnej wiary i gotowości wynagrodzenia występków i win własnych i świata. Jedynie taka postawa świadczy o prawdziwej jedności z Umiłowanym i o pełnym wykorzystaniu daru, jaki otrzymują w Eucharystii¹⁶.

¹³ KKK 139n: *Jak pokarm cielesny służy do przywracania utraconych sił, tak Eucharystia umacnia miłość, która słabnie w życiu codziennym, a ożywiona miłość gładzi grzechy powszednie. Chrystus, dając nam siebie, ożywia naszą miłość i uzdalnia nas do uwolnienia się od nieuporządkowanych przywiązań do stworzeń; sprawia także, że zakorzenia się w Nim. (...) Eucharystia przez miłość, którą w nas rozpala, zachowuje nas od przyszłych grzechów śmiertelnych. Im bardziej uczestniczymy w życiu Chrystusa i pogłębiaamy przyjaźń z Nim, tym trudniej jest nam zerwać więź z Nim przez grzech śmiertelny*

¹⁴ KKK 1396: *Ci, którzy przyjmują Eucharystię, są ściślej zjednoczeni z Chrystusem, a tym samym Chrystus łączy ich ze wszystkimi wiernymi w jedno Ciało, czyli Kościół. Komunia odnawia, umacnia i pogłębia wszczepienie w Kościół, dokonane już w sakramencie chrztu; por. tamże, nr 1397-1398.*

¹⁵ VFC 14; por. RH 20.

¹⁶ Jan Paweł II, *List o tajemnicy i kulcie Eucharystii "Dominicae cenaе"*, Watykan 1980, nr 3.

¹¹ R. Rybicki, *Paschalny charakter zakonnej konsekracji*, w: *Homo Dei* 54(1985), nr 1(195), s. 19.

¹² KKK 1393.

2. Modlitwa

W życiu zakonnym bardzo ważną rolę w dążeniu do doskonałości odgrywa modlitwa. Jest ona urzeczywistnieniem wiary, wyrazem nadziei i miłości do Boga; stanowi owoc uprzedzającej i towarzyszącej łaski Bożej; przyczynia się do wewnętrznej przemiany i wzrostu miłości; jest najlepszym sposobem otwarcia się na Boga. Umożliwia stały kontakt z Nim i wytwarza głęboką więź jedności. W niej Bóg staje się dla człowieka Panem i Przyjacielem: pozwala się poznać i udziela darów, o które człowiek nawet nie śmie prosić. Modlitwa jest doskonałym sposobem oddania chwały Stwórcy, przyczynia się do wzrostu pokory i umożliwia odwzajemnienie miłości, którą człowiek został obdarowany¹⁷.

Życie konsekrowane jest ze swej istoty ukierunkowane kontemplacyjnie¹⁸. Zakonnicy są osobami poświęconymi Bogu, oddanymi Jego czci. Z ich aktu konsekracji wynika konieczność nieustannej troski o postawę adoracyjną przed Bogiem. Winni oni zabiegać o nieustanny z Nim kontakt, o otwarcie się na Jego wpływ, tak by wszystkie ich prace, odpoczynek i wszystko inne było Nim przesiąknięte. Ten teocentryczny charakter życia zakonnego wyraża się przede wszystkim przez wiarę, nadzieję i miłość, które stanowią podstawową treść modlitwy. Nieustanny wysiłek szukania Boga jest niezbędny do tego, by cała działalność i apostołstwo osób konsekrowanych nie były jedynie pustym prozelityzmem. Modlitwa jest źródłem ducha apostołskiego i najskuteczniejszym środkiem jego rozwoju¹⁹.

Modlitwa formuje życie wewnętrzne, gdyż ustawia je w perspektywie o wiele szerszej niż osiąganie zwykłych celów człowieka. Ona prowadzi do spełnienia zasadniczego sensu życia i wypełnienia szarej egzystencji nadprzyrodzoną treścią Bożego dzieciństwa. Poprzez swoją modlitwę osoby konsekrowane przyczyniają się do uświęcania ludzi i budowania Kościoła. Dotyczy to zwłaszcza zakonów oddanych w szczególnie sposób kontemplacji. Dzięki niej zakonnicy biorą również udział w tworzeniu społeczności ziemskiej. W ten sposób opiera się ona zawsze na Panu i ku Niemu się kieruje²⁰.

Osoby konsekrowane są szczególnie wezwane do osobistego i żywego poznania zmartwychwstałego Pana, z którym pozostają w osobistym zjednoczeniu. *Członkowie instytutów powinni z nieustanną pilnością, w oparciu o autentyczne źródła duchowości chrześcijańskiej, pielęgnować ducha modlitwy i samą modlitwę. Przede wszystkim zaś niech codziennie mają pod ręką Pismo Święte, aby przez czytanie i rozważanie Bożych pism nabyli «wzniosłego poznania Jezusa Chrystusa» (Flp 3,8)²¹. Z tego poznania rodzi się miłość (J 17,3; 1P 1,8). Podstawowym i istotnym środkiem osiągnięcia owej radości miłowania i poznania jest właśnie indywidualne i wspólnotowe spotkanie z Bogiem na modlitwie²².*

Dla osób konsekrowanych modlitwa jest koniecznym warunkiem głoszenia Ewangelii (por. Mk 1,35-38). W jej świetle winny być podejmowane wszystkie ważniejsze decyzje i przeżywane doniosłe wydarzenia. Nabycie nawyku modlitwy, na podobieństwo Jezusa, pozwala na ów kontemplacyjny ogląd rzeczy, który daje nowe spojrzenie wiary w stosunku

¹⁷ KKK całą czwartą część poświęca zagadnieniom dotyczącym modlitwy: 2558-2865; por. B. Cole, P. Conner, *Pełnia chrześcijaństwa. Teologia życia konsekrowanego*, Poznań 1997, s. 40-43.

¹⁸ Por. PC 5.

¹⁹ T. Paszkowska, *Dojrzałość chrześcijańska w postawie zakonnej*, w: *Dojrzałość chrześcijańska*, pr. zb. pod red. A. J. Nowaka i W. Słomki, Lublin 1994, s. 101-102.

²⁰ S. Witek, *Teologia życia duchowego*, Lublin 1986, s. 277; por. LG 46.

²¹ PC 6.

²² EE 28.

do wszystkich zwyczajnych wydarzeń życia. Niezbędne jest do tego zarezerwowanie odpowiedniej ilości czasu, który byłby poświęcony wyłącznie na adorację Ojca, miłowanie Go i słuchanie w ciszy, na pozostawianie w Jego obecności²³.

Jan Paweł II mocno podkreśla doniosłość modlitwy w życiu zakonnym: *Modlitwa jest niezastąpionym, istotnym elementem naszego powołania. Jest ona tak ważna, że wobec niej wszystko inne, pozostaje pilniejsze, może i musi zejść na dalszy plan. Nawet wtedy, gdy wasz dzień powszedni jest ponad miarę przeciążony pracą w służbie ludzi, nie może zabraknąć czasu poświęconego ciszy i modlitwie*²⁴.

W relacji do apostołstwa pojawia się problem proporcji modlitwy w stosunku do działań duszpasterskich. Apostolska aktywność nie jest celem, lecz środkiem do osiągnięcia jednego celu, jakim jest miłość. Miłość zaś wyraża się przez ciągłą modlitwę wśród działalności apostolskiej²⁵. Troska o prymat życia duchowego dokonuje się przez wsłuchiwanie się w Słowo Boże i trwanie w komunii z Chrystusem. Ta jedność z Nim wyraża się zwłaszcza w Eucharystii, z którą ściśle łączy się sprawowanie *Liturgii Godzin*²⁶.

Kontemplacyjny wymiar życia zakonnego realizuje się przede wszystkim w silnej i zdrowej duchowości poszczególnych członków i całej wspólnoty danego instytutu. To szczerzy wysiłek wprowadzania w życie posłannictwa i etyki Ewangelii. Takie całkowite naśladowanie Chrystusa prowadzi do poczucia odpowiedzialności za Kościół, chroni przed egoizmem, indywidualizmem, podziałami i intrygami, przed brakiem dyspozycyjności i ewangelicznej prostoty w stylu życia.

W relacji do ślubu czystości modlitwa staje się jednym z ważniejszych środków rozwoju czystej miłości. Brak zażyłej i oblubieńczej więzi z Bogiem sprawia, że zachowanie i rozwój czystości staje się zadaniem przekraczającym siły człowieka. Czujność i modlitwa połączone z ascezą uczą stawiania w prawdzie przed Bogiem oraz dokonywania pogłębionej refleksji połączonej z rozpoznawaniem niepodzielności własnego serca. Modlitwa uświadamia osobom konsekrowanym, że jedynie Bóg może wypełnić ludzkie serce. Im więcej gorliwej modlitwy, adoracji w bliskości Chrystusa Eucharystycznego, tym więcej pełnej i zdrowej sublimacji emocyjno-wolitywnej w celibacie oraz pogłębienia świadomości czystości jako daru otrzymanego od Boga²⁷.

Wierne realizowanie ślubu posłuszeństwa również zakłada głębokie życie modlitwy. Brak posłuszeństwa wyraźnie wskazuje na brak modlitwy w życiu osoby konsekrowanej. Naśladowanie Chrystusa posłusznego może mieć miejsce jedynie z równoczesnym poznawaniem Go na modlitwie. Podczas niej dokonuje się proces obumierania dla własnego "ja", przez co prostsze staje się trwanie przy Chrystusie. Tutaj także formowana jest postawa służby i posłuszeństwa woli Bożej.

²³ EE 29.

²⁴ Jan Paweł II, *Świadectwo modlitwy, wspólnoty i całkowitego poświęcenia*, w: *L'Osservatore Romano* (wyd. pol.) 4(1983), nr 9(45), s. 19; KPK kan. 663 § 1: *Pierwszym i podstawowym obowiązkiem wszystkich zakonników powinna być kontemplacja rzeczy Bożych oraz ustawiczne zjednoczenie z Bogiem na modlitwie*; por. FVC 13.

²⁵ E. Weron, *Apostolski wymiar instytutów życia konsekrowanego*, w: *Apostolskie posłannictwo zakonów*, pr. zb. pod red. L. Baltera, Poznań 1987, s. 290-291; por. D. Wider, *Życie oddane na własność Bogu*, Kraków 1996, s. 78-79.

²⁶ E. Świerczek, *Profetyczny wymiar życia zakonnego w blasku przemienienia Jezusa na górze Tabor*, w: *Dar życia konsekrowanego. Materiały z sympozjum, które odbyło się w Instytucie Teologicznym w Przemyslu w dniu 24 maja 1996*, Rzeszów 1996, s. 87-88.

²⁷ P. Sosnowski, *Wokół ofiarniczego charakteru życia w celibacie kapłańskim*, w: *Seminare* 13(1997), s. 128-130.

Modlitwa w tej perspektywie staje się wysiłkiem będącym wyrazem dobrej woli tkwienia w Winnym Krzewie²⁸.

Ubóstwo zakonne będące całkowitym zawierzeniem Bogu bez stawianych warunków swoją motywację czerpie także z kontemplacji Umiłowanego. W Nim znajduje swoje uzasadnienie. Z doświadczenia wynika, że brak postawy ubóstwa cechuje się zawsze zamknięciem na Chrystusa. Na modlitwie zakonnicy uczą się postawy człowieka ubogiego, który widzi siebie jako dziecko Boże²⁹.

Właściwy rozwój życia zakonnego wymaga wychowania do modlitwy. Winno ono zwrócić uwagę na główny jej cel, którym jest wzrost miłości a przez to wzrost wiary. Wychowanie do modlitwy ma uczyć jak odnajdywać Boga we wszystkich sytuacjach życia, a szczególnie na modlitwie: przez lekturę duchową, medytację, kontemplację, modlitwę prywatną i wspólnotową³⁰.

W życiu wewnętrznym osób Bogu poświęconych nie może zabraknąć akcentu maryjnego. Maryja bowiem jest wzorem oddania się Bogu w konsekracji zakonnej. Kościół ukazuje Ją jako osobę najpełniej poświęconą Bogu³¹. *Maryja, pierwsza konsekrowana, jest dla nas wzorem otwarcia się na dar Boży i przyjęcie łaski przez człowieka, wzorem całkowitego oddania się Bogu nade wszystko umiłowanemu. Na Boży dar odpowiedziała posłuszeństwem wiary, którym naznaczone było całe Jej życie. (...) Wiara Maryi przeszła wszelkie próby i nie załamała się. Dla*

każdej osoby konsekrowanej Dziewica z Nazaretu jest «Mistrzynią bezwarunkowej wierności i niestrudzonej służby»³².

Wszystkie osoby poświęcone Bogu w Maryi winny szukać oparcia dla swej wiary, by móc głosić ludziom wiarę, *która działa przez miłość* (Ga 5,6)³³. Ona uczy całkowitego oddania Chrystusowi przez uznanie w Nim absolutnego Pana i Mistrza, którego można poprosić o wszystko, gdyż On może wszystko dokonać. Jako wzór wiary, prowadzi osoby konsekrowane drogą wiary³⁴.

Maryja jest szczególnie potrzebna powołanym do życia w samotności i w celibacie. Uczy cichego przyjmowania i wiernego wypełniania woli Bożej w życiu zakonnym. Pokazuje jak służyć Bogu i Kościołowi. Daje przykład pokory i postawy zawierzenia. Staje się sprzymierzeńcem duszpasterstwa i apostołstwa. Jako Matka świętości towarzyszy człowiekowi w jego zmaganiach wiary, wpływa na jego życie duchowe i wzrost łaski.

Konsekracja zakonna będąca poświęceniem Chrystusa wymaga częstego trwania z Umiłowanym na modlitwie i adoracji. Dlatego też prowadzenie głębokiego życia modlitwy zawsze było i jest istotnym jej elementem. Bez modlitwy nie można być zakonnikiem. Jeśli wspólnoty zakonne ją zaniedbują, przestają być solą ziemi i światłem świata (por. Mt 5,13-14).

3. Znaczenie wspólnoty

Życie braterskie we wspólnocie należy do głównych struktur życia zakonnego. Przebywanie w jednym domu zakonnym, pod wła-

²⁸ A. J. Nowak, *Osoba konsekrowana. Ślub posłuszeństwa*, dz. cyt., s. 192-196.

²⁹ Tenże, *Osoba konsekrowana. Ślub ubóstwa*, Lublin 1992, s. 50-56.

³⁰ O wychowaniu do modlitwy w postulatcie i nowicjacie pisze obszernie D. Wider, *Wychowanie do modlitwy*, w: J. Gogola, W. Kiwior, D. Wider, *Formacja zakonna*, Kraków [b.r.w.], s. 190-207; por. PI 75.

³¹ Por. RD 17.

³² VC 28.

³³ Jan Paweł II, *Przesłanie do osób konsekrowanych*, w: Jan Paweł II w Polsce. 31 maja 1997 – 10 czerwca 1997. *Przemówienia, homilie*, Kraków 1997, s. 126.

³⁴ Jan Paweł II, *Błogosławiona Dziewica Maryja a życie konsekrowane*, w: *Życie konsekrowane w nauczaniu Jana Pawła II*, Kraków 1996, s. 104.

dzą tego samego przełożonego, wspólna kasa, używanie tego samego pożywienia i sprzętów jest konsekwencją ślubu ubóstwa³⁵. Życie wspólnotowe swoje źródło czerpie z miłości, która jest zasadą jedności. Zakonnicy, jako prawdziwa rodzina zgromadzona w imię Pana, cieszą się Jego obecnością. Łączy ich wspólne podążanie za Chrystusem i naśladowanie Go³⁶.

Chrześcijanie, a tym samym osoby konsekrowane, są uzdolnieni do tego, by żyć miłością Ojca, przez Syna w Duchu Świętym nie tylko w wymiarze indywidualnym, ale przede wszystkim wspólnotowym. Jedność we wspólnocie zakonnej wypływa właśnie z jedności z Ojcem, Synem i Duchem Świętym. Dlatego też braterska wspólnota *ma odzwierciedlać głębię i bogactwo tej tajemnicy, tworząc ludzką przestrzeń zamieszkałą przez Tróję Przenajświętszą, która w ten sposób rozlewa w historii dary komunii, właściwe dla*

*trzech Boskich Osób*³⁷. Komunia braterska pozwala na realizację określonej misji w obrębie Ludu Bożego i stanowi "przestrzeń teologalną", w której możliwe jest doświadczenie obecności mistycznej zmartwychwstałego Chrystusa³⁸.

Moc apostołska wspólnoty zakonnej umacnia się tym bardziej, im głębsze jest przekonanie, że wszyscy jej członkowie są dla siebie wzajemnie darem Trójjedynego Boga. Tak przeżywana braterska jedność jest żywym świadectwem wiecznej miłości Boga i jej obrazem. Miłość Boża, która jest zdolna zjednoczyć bogatą różnorodność osób, staje się znakiem nadziei dla świata podzielonego, pełnego gwałtów i nienawiści. Najgłębszym wyrazem tej jedności jest Eucharystia.

Wspólnota zakonna jest dużym wsparciem w wypełnianiu własnego powołania. Relacja miłości, świadomość wzajemnej więzi i przynależności, wspólna inicjatywa członków, umiejętność słuchania i rozumienia drugiego, gotowość przebaczenia, łagodność, wyrozumiałość i cierpliwość są przykładem powszechnego pojednania w Chrystusie i świadectwem dla innych. Nade wszystkim bowiem przyczyniają się do wytworzenia swego komfortu, który umożliwia wierną realizację konsekracji zakonnej. Życie wspólne jest także ważnym środkiem pomocnym do zachowania ślubów zakonnych. Wierność życiu wspólnemu pomaga uniknąć niewierności ślubom posłuszeństwa i ubóstwa. Atmosfera życzliwości i przyjaźni we wspólnocie usuwa niebezpieczeństwa dla ślubu czystości.

Zakonnicy odkrywają każdego dnia, że *naśladują Chrystusa posłusznego, ubogiego i czystego we wspólnocie i braterstwie, na wzór uczniów, którzy szli za Jezusem pełniąc*

³⁵ M. Daniluk, K. Klauza, *Podręczna encyklopedia instytutów życia konsekrowanego*, Lublin 1994, s. 288.

³⁶ Kongregacja Zakonów i Instytutów Świeckich, *Istotne elementy nauczania Kościoła na temat życia konsekrowanego w zastosowaniu do instytutów oddających się pracy apostołskiej 18-19: Konsekracja zakonna stwarza szczególną komunie pomiędzy zakonnikami i Bogiem, a w Nim – pomiędzy członkami danego instytutu. Jest to w instytucie zakonnym podstawowy element jedności. Wspólna tradycja, wspólne prace, dobrze przemyślane struktury, wspólne zasoby, wspólne konstytucje i jeden duch mogą pomóc w budowaniu i umacnianiu jedności. Niepowtarzalny charyzmat założyciela jest podstawą komunii w Chrystusie, który jest fundamentem jedności. Owa komunie tkwi korzeniami w konsekracji zakonnej. Jest ona ożywiana duchem Ewangelii, karmiona modlitwą, odznacza się wielkodusznym umartwieniem, charakteryzuje ją radość i nadzieja, które są owocami Krzyża. Dla zakonników wyrazem komunii w Chrystusie jest zawsze i w sposób dostrzegalny życie wspólne. Żywa wspólnota jest tak ważna dla konsekracji zakonnej, że każdy zakonnik, bez względu na swą pracę apostołską, jest z nią związany przez sam fakt profesji i normalnie musi żyć pod władzą przełożonego miejscowej wspólnoty instytutu, do którego należy; por. PC 15; KPK kan. 602.*

³⁷ VC 41; por. Jan Paweł II, *Życie wspólne w świetle Ewangelii*, w: *Życie konsekrowane...*, dz. cyt., s. 64.

³⁸ VC 42.

cym swoje postannictwo³⁹. Ślubowana czystość zmierza do całkowitego oddania się Bogu. Swoją sens odnajduje w wierze i miłości. Ma ona głębokie odzwierciedlenie w życiu wspólnym: czyni zakonnika wolnym i dyspozycyjnym do dawania siebie w miłości na wzór Chrystusa, który *do końca nas umiłował* (J 13,1). W praktyce czystość oznacza gotowość miłowania wszystkich ludzi i służenia im. Uwalnia od naturalnych uczuciowych przywiązań i pozwala być absolutnie dyspozycyjnym dla Boga. Wymiar wspólnotowy odnajduje się także w ślubie ubóstwa, który pobudza do solidarności i wyzwala od skłonności konsumistycznych. Wspólnota zakonna zabiega nade wszystko o wzrost wiary w Chrystusa, uczy postawy służebnej, otwartości i dyspozycyjności względem braci. Z tym idzie w parze nie tylko wyrzeczenie, ale również krytyczna postawa względem własnych zachcianek czy pretensji wysuwanych wobec wspólnoty⁴⁰. Twórcza współpraca dla dobra własnej wspólnoty pod kierunkiem przełożonego przyczynia się do wiernego realizowania ślubu posłuszeństwa. Jednoczy on braterską więzią wszystkich członków w poszukiwaniu woli Bożej. Aktywne posłuszeństwo, które poddaje wszystkich do dyspozycji wspólnoty, pomaga odsunąć na dalszy plan swoje ulubione zainteresowania, by móc pełnić wolę Bożą wyrażoną przez przełożonych.

Autentyczna wspólnota zakonna pozwala łatwo skorygować niewłaściwe postawy osób konsekrowanych, demaskuje osoby, które – choć na zewnątrz stwarzają pozory

wierności ślubom – umiejętnie unikają ciężaru posłuszeństwa i ubóstwa oraz włączenia się w życie wspólnotowe poprzez pracę i własne zaangażowanie⁴¹. Tym, którzy przeżywają kryzys powołania, przychodzi z pomocą podtrzymując ich na duchu, dając wytchnienie, braterską pomoc pełną życzliwości i zrozumienia. By jednak mówić o autentycznej wspólnotocie, nigdy nie może zabraknąć w niej ducha modlitwy osobistej i wspólnotowej, rozeznania woli Bożej, czasu przeznaczanego na wspólną kontemplację Jezusa Eucharystycznego, sprawowanie liturgii, a zwłaszcza Eucharystii. Z tych elementów bowiem rodzi się wzajemna miłość i szacunek, troska o dobro wspólne, wyrozumiałość i wszystko to, co charakteryzuje prawdziwą wspólnotę zakonną.

4. Kierownictwo duchowe

Jednym z ważnych środków służących do prowadzenia właściwego życia wewnętrznego jest kierownictwo duchowe. Stanowi ono pomoc w odczytywaniu planów i zamiarów Bożych potrzebnych do realizacji duchowego wzrostu. Tym samym jest niezbędne do rozwoju życia zakonnego u każdego z zakonników i przyczynia się do coraz głębszego odkrywania sensu ślubów zakonnych i właściwej ich realizacji. Jan Paweł II pisze, że *nikt nie może zaniechać starań o własny wzrost ludzki i religijny; nikt też nie może polegać na sobie i samodzielnie kierować własnym życiem*⁴². Zaleca on do tego kierownictwo duchowe. *Postęp na tej ewangelicznej drodze, zwłaszcza w okresie formacji i w pewnych szczególnych momentach życia, może zostać znacznie ułatwiony przez ufne i pokorne poddanie się kierownictwu duchowemu, które*

³⁹ VFC 44.

⁴⁰ VFC 44: «Ubóstwo w duchu», pokora, prostota, umiejętność uznania darów innych, ceniecie takich wartości ewangelicznych, jak życie ukryte z Chrystusem w Bogu, szacunek dla ukrytej ofiary, dowartościowanie najuboższych, bezinteresowna służba sprawom nie przynoszącym dochodu ani rozgłosu, to elementy jednoczące wspólnotę braterską mocą ślubu ubóstwa.

⁴¹ O wypaczeniach w życiu wspólnym pisze B. Cole, P. Conner, *Pełnia chrześcijaństwa*, dz. cyt., s. 226-230.

⁴² VC 69.

*pomaga człowiekowi odpowiadać wielkodusznie na poruszenia Ducha Świętego i dążyć do zdecydowania do świętości*⁴³.

Kierownictwo duchowe nie polega jedynie na dawaniu konkretnych wskazówek, zachęt czy rad, lecz jest raczej pomocą w rozeznawaniu aktualnej sytuacji osoby prowadzonej i uczuleniem na szukanie Boga i wypełnianie Jego woli przez takie wybory, do których wzywa Bóg. Do określenia rzeczywistości kierownictwa duchowego używa się wielu terminów, które pozwalają głębiej wnikać w jego istotę i odkryć jego wartość. Najczęściej posługuje się terminami: towarzyszenie, dialog duchowy, poradnictwo duchowe, przewodnictwo duchowe, pomoc duchowa, przyjaźń w Chrystusie, ojcostwo duchowe. Wynika z nich, iż kierownictwo duchowe stanowi indywidualną pomoc doradczą w dziedzinie życia wewnętrznego służącą do realizacji osobistego powołania zgodnie z wolą Bożą. Ta pomoc jest świadczona w imieniu i z upoważnienia Kościoła. Duchowe prowadzenie polega więc na takim kierowaniu człowiekiem, by szedł on we właściwym kierunku wypełniając swoje powołanie. Polega też na podtrzymywaniu na duchu, zachęcie, rozwijaniu doskonałej miłości i nakłanianiu do codziennego wiernego wypełniania swoich obowiązków⁴⁴.

Jan Paweł II podkreśla rolę kierownictwa duchowego w formacji zakonnej. *Kierownictwo duchowe spełnia przepiękną i rzec można nieodzowną rolę w wychowaniu moralnym i duchowym młodzieży, która pragnie odczytać i wypełnić z całkowitą wiernością powołanie swego życia, jakiekolwiek ono jest; zachowuje znaczenie i dobroczynny wpływ w każdym okresie życia, gdy z miłością i w świetle pobożnej i rozważnej rady człowiek szuka*

*potwierdzenia swej prawości oraz sił do ofiarnego spełnienia swych obowiązków. Kierownictwo duchowe jest bardzo delikatnym, ale niezwykle wartościowym narzędziem wychowania; jest sztuką pedagogiczną i psychologiczną, nakładającą wielką odpowiedzialność na tego, kto się tego zadania podejmuje; jest ćwiczeniem duchowym wymagającym pokory i ufności od tego, kto mu się poddaje*⁴⁵. Poddanie się kierownictwu duchowemu nie zwalnia osoby konsekrowanej z osobistego zaangażowania w rozwój swojego życia wewnętrznego. Wprost przeciwnie, wymaga od niej głębokiej troski o wzrost wiary. Osobista praca nie byłaby możliwa bez codziennego rachunku sumienia i praktyki częstej spowiedzi świętej.

Zadaniem kierownictwa duchowego jest pomoc w lepszym poznaniu siebie. Proces formacji winien ułatwić zrozumienie własnych uwarunkowań psychologicznych, które mogą utrudniać pójście za Jezusem. Trudno jest mówić o pracy nad sobą, kiedy przedmiot tej pracy jest nieokreślony. Formacja pozwala na głębsze poznanie siebie i zrozumienie osobistych motywacji, które towarzyszą drodze powołania⁴⁶. Z pomocy kierownika duchowego zakonnicy winni korzystać przez całe życie. Praca nad zjednoczeniem z Jezusem nie kończy się bowiem po okresie nowicjatu czy w seminarium⁴⁷.

Kierownik duchowy ma służyć swoją umiejętnością łączenia problemów młodego człowieka przez dostrzeganie ich najgłębszych źródeł. Do tego pomocna jest niewątpliwie znajomość podstawowych mechani-

⁴³ VC 95: por. PDV 40; PC 18; EE 44-47.

⁴⁴ S. Nowak, *O potrzebie kierownictwa duchowego w życiu wewnętrznym*, w: *Życie Duchowe* 2(1995), z. 1, s. 26-28.

⁴⁵ PDV 81.

⁴⁶ K. Dyrek, *Poznanie siebie warunkiem dojrzałego przeżywania powołania*, w: *Życie Duchowe* 1(1994), z. 0, s. 95-96.

⁴⁷ W. Kiwior, *Etapy formacji zakonnej*, w: J. Gogola, W. Kiwior, D. Wider, w: *Formacja zakonna*, dz. cyt. s. 117-118.

zmów psychologicznych odgrywających znaczną rolę szczególnie w wychowaniu do celibatu. Do znajomości psychologii i wykorzystania jej w wychowaniu do czystości zachęca Jan Paweł II⁴⁸.

W sytuacji przeżywania trudności w dziedzinie czystości odwołanie do kierownictwa duchowego staje się zobowiązaniem moralnym. Nie można bowiem opierać się wtedy jedynie na własnej dobrej woli, lecz należy korzystać z odpowiednich środków do rozwiązania tych trudności, wśród których kierownictwo jest jednym z najważniejszych⁴⁹.

W formacji do czystości bardzo istotne jest przekazanie informacji o naturze człowieka i o jego seksualności. Celem głównym jest ukształtowanie integralne zakonnika, które polega na przemianie jego sposobu myślenia i postępowania. Jednym z etapów jest wychowanie do wolności wewnętrznej, dzięki czemu możliwe jest zrozumienie wybranych wartości i przeżywanie ich na co dzień. Zachodzi tu przejście pomiędzy wolnością "od" do wolności "ku". Pierwsza zakłada pomoc w wyzwoleniu osoby z jej problemów z okresu dojrzewania, bądź problemów psychicznych. Druga jest złączona z ukierunkowaniem na Chrystusa w jego powołaniu. W ten sposób dopiero jest możliwe osiągnięcie celu podstawowego, którym jest wychowanie do dojrzałego przeżywania miłości oblubieńczej i czystej, na płaszczyźnie duchowej, wspólnotowej i apostołskiej. Miłość oblubieńcza do Chrystusa, przeżywanie siebie w nieustannej relacji do Jezusa, pozwala na uporządkowanie uczuć i umożliwia świadczenie dobra w misji wyznaczonej człowiekowi przez Boga⁵⁰.

Właściwe korzystanie z pomocy kierownika duchowego uświadamia osobie konsekrowanej wartość formacji ciągłej w jej życiu. Uczy również odpowiedzialności za swoje powołanie i troski o jego rozwój⁵¹. Pozwala tworzyć przeżywać etapy swojej formacji i kształtować proces duchowego rozwoju. Ukierunkowuje zakonnika na życie w Duchu Świętym i udział we wspólnocie Kościoła według charyzmatu własnego instytutu. Tak pojęte kierownictwo duchowe jest czymś nieodzownym w życiu osób konsekrowanych. Stanowi bowiem zwykłą drogę, po której Bóg prowadzi człowieka do zjednoczenia z sobą. Zakonnik dążący do doskonałości nie może takiej pomocy odrzucić bez wielkiej szkody duchowej⁵².

Zakończenie

Powołanie człowieka do świętości odnajduje swój szczególny wyraz w profesji zakonnej. W niej człowiek oddaje się całkowicie Bogu, by w ten sposób jeszcze mocniej zaangażować się w realizację zobowiązań chrześcijańskich. Czystość, ubóstwo i posłuszeństwo są tymi cnotami, które radykalnie sprzeciwiają się pożądliwości ciała, pożądliwości oczu i pysze żywota (por. 1 J 2, 16). Dzięki nim staje się możliwy prawdziwy kontakt z Bogiem.

Ślubowanie rad ewangelicznych pociąga za sobą wyrzeczenie się dóbr, które niewątpliwie posiadają wielką wartość. Nie stoi to jednak na przeszkodzie rozwojowi osobowości człowieka. Wprost przeciwnie, przyczynia się do oczyszczenia serca i wolności duchowej. Wierność złożonym ślubom podsyca ustawicznie żar miłości do Chrystusa i upodabnia osobę konsekrowaną do Niego.

⁴⁸ PDV 50 i 56; por. J. Augustyn, K. Dyrek, *Pasterz według Serca Jezusa*, Warszawa 1996, s. 110.

⁴⁹ J. Augustyn, *Miłość w życiu ludzkim*, Kraków 1992, s. 25.

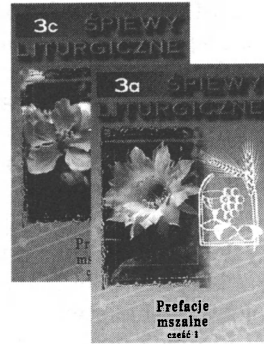
⁵⁰ M. Kozuch, *Wychowanie do dojrzałego przeżywania celibatu*, w: *Życie Duchowe* 2(1995), z. 2, s. 19-20.

⁵¹ PI 29-32.

⁵² PI 66-68.45 PDV 81.

Choć współczesny świat często nie pojmuje sensu istnienia życia zakonnego a wielu stawia sobie pytanie o cel wyboru takiego sposobu życia, jednak ci, którzy otrzymali ten bezcenny dar szczególnego naśladowania Pana Jezusa, są przekonani, że można i należy kochać Go sercem niepodzielnym i że można poświęcić Mu całe życie, a nie tylko niektóre gesty, chwile czy działania. To przekonanie rozbudza w nich miłość ku Bogu i ludziom tak, iż można obserwować swoisty rozwój życia zakonnego i działalności apostołskiej wyczułonej zwłaszcza na człowieka uboższego. Życie konsekrowane, zauważa Jan Paweł II, wbrew wszelkim powierzchownym opiniom o jego przydatności, ma wielkie znaczenie właśnie dlatego, że wyraża nieograniczoną bezinteresowność i miłość, co jest szczególnie doniosłe w świecie zagrożonym przez zalew spraw nieważnych i przemijających.

Wciąż jednak pozostaje pytanie, jak odnieść się do sytuacji kryzysowych, które niestety coraz częściej wdzierają się również w życie konsekrowane. Niewątpliwie ma to związek z rozwojem społeczeństwa i wpływami kultury konsumpcyjnej. Z takiego bowiem środowiska przychodzą nowe osoby, które pragną poświęcić Bogu swoje, niejednokrotnie już zawile życie. Trzeba wobec tego zająć się problemem wierności ślubom zakonnym i charyzmatowi poszczególnych instytutów. Jan Paweł II zachęca jednak do spokojnego stawiania czoła nowym trudnym sytuacjom. Stanowczo wzywa, by bezwzględnie czuwać, aby nie dopuścić do prawdziwej klęski życia konsekrowanego, która nie polega na spadku liczebności, ale na zaniku duchowej wierności Chrystusowi oraz własnemu powołaniu i misji.

ŚPIEWY LITURGICZNE

część I-III

PREFACJE MSZALNE

Prefacja jest nieodłącznym wstępem do Wielkiej Modlitwy Eucharystycznej, w czasie której dokonuje się najważniejszy moment: przystoczenie chleba i wina w Ciało i Krew Chrystusa. Prefacja znana była we wszystkich obrzędach katolickich, nigdzie jednak nie doznała takiego rozwoju, jak w obrzędzie rzymsko-katolickim. Dziś mamy w Mszału Polskim (także łacińskim) 92 prefacje.

Po ostatniej reformie Mszału Rzymskiego (1970) spotykamy się ze śpiewem prefacji w językach narodowych. Język polski nadaje się do tego, by oddać piękno i prostotę śpiewu prefacji. Piękno to możemy podziwiać, słuchając prefacji w języku polskim w opracowaniu, wykonaniu i wydaniu przez księży jezuitów.

Zamówienia pisemne lub telefoniczne kierować pod adres:

WYDAWNICTWO WAM

ul. Kopernika 26; 31-501 Kraków

tel. (012) 429 18 88 wewn. 346

fax (012) 429 50 03

e-mail: wam@kki.krakow.pl